

การฝึกความจำในผู้สูงอายุที่มีความจำบกพร่อง

นางสาวมยุรี กลีบวงษ์

ศูนย์วิทยพัชรพยากร
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ภาควิชาจิตเวชศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2534

ISBN 974-579-341-8

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

017462

i 10313576

MEMORY TRAINING PRACTICE IN IMPAIRED MEMORY ELDERLY

Miss Mayuree Klubwong

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

For the Degree of Master of Science

Department of Psychiatry

Graduate School

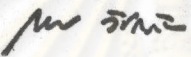
Chulalongkorn University

1991

ISBN 974-579-341-8

วิทยานิพนธ์   การฝึกความจำในผู้สูงอายุที่มีความจำบกพร่อง
โดย   นางสาวมยุรี กลับังษ์
ภาควิชา   จิตเวชศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา   ผู้ช่วยศาสตราจารย์ แพทย์หญิง นันทิกา ทวิชาชาติ
อาจารย์ที่ปรึกษา   อาจารย์ แพทย์หญิง สุนา ชมพูทวีป

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรากิจ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..อ.เฉลิมศักดิ์...ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ อรุณ ภาคสุวรรณ)
.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ แพทย์หญิง นันทิกา ทวิชาชาติ)
.....กรรมการ
(ศาสตราจารย์ แพทย์หญิง สวทนา อารีพรรค)
.....กรรมการ
(อาจารย์ แพทย์หญิง สุนา ชมพูทวีป)

มยุรี กลีบวงษ์ : การฝึกความจำในผู้สูงอายุที่มีความจำบกพร่อง (MEMORY TRAINING PRACTICE IN IMPAIRED MEMORY ELDERLY) อ.ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ แพทย์หญิง นันทิกา ทวิชาชาติ, 108 หน้า. ISBN 974-579-341-8

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตเครื่องมือที่ใช้ในการฝึกความจำที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมไทย และศึกษาผลการใช้เครื่องมือในการฝึกความจำในผู้สูงอายุที่มีความจำบกพร่องจำนวน 40 คน โดยการสุ่มตัวอย่าง และใช้ Solomon four group design ในการออกแบบการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า เมื่อนำเครื่องมือที่ใช้ในการฝึกความจำตามแบบของ Stengel ที่ได้รับการปรับตามขั้นตอนแล้ว ไปใช้กับผู้สูงอายุที่มีความจำบกพร่องในกลุ่มตัวอย่าง โดยทำการทดสอบก่อนและหลัง การฝึกความจำด้วย Mini Mental State Exam ผู้สูงอายุในกลุ่มทดลองมีความจำเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หลังจากได้รับการฝึกความจำ ส่วนผู้สูงอายุในกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการฝึกความจำนั้น ไม่มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และพบว่าอิทธิพลของการทดสอบ ก่อนการฝึกความจำไม่ส่งผลต่อการทดสอบหลังการฝึกความจำ

การวิเคราะห์อิทธิพลร่วมของตัวแปรอิสระ ระหว่างกลุ่มอายุกับกลุ่มเพศ ระดับการศึกษากับกลุ่ม เพศ อาชีพเดิมกับกลุ่มเพศ สถานภาพการสมรสกับกลุ่มเพศ พบว่าผู้สูงอายุที่มีกลุ่มอายุระหว่าง 60-75 ปี เพศชายและหญิง ไม่จำกัดอาชีพและสถานภาพการสมรส สามารถใช้แบบฝึกความจำในการฝึกความจำ แล้ว บัง เกิดผลให้มีความจำในทางที่ดีขึ้นได้เหมือนกัน

จิตเวชศาสตร์
ภาควิชา.....
สุขภาพจิต
สาขาวิชา.....
2533
ปีการศึกษา.....

ลายมือชื่อนิลิต.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

MAYUREE KLUBWONG : MEMORY TRAINING PRACTICE IN IMPAIRED MEMORY
ELDERLY. THESIS ADVISOR : ASSISTANT PROFESSOR NUNTIKA
THAVICHACHART M.D., 108 pp. ISBN 974-579-341-8

The purposes of this study are to establish a new device for memory training in impaired memory Thai elderly, and also to evaluate the effectiveness of this device by Solomon four group design. Fourty imparied memory elderly were sampled by random assignment method.

The device was adjusted for Thai people from Stengel method. Mini Mental State Exam was used as pretest and posttest. The experimental group show significant improvement in memory at $p < .01$ as compare to control group. The result of this study was controlled and tested. Pretest was shown to have not any effect on posttest.

Two-way analysis of varience was used. Age x sex, education x sex, marital status x sex were tested. Impaired memory elderly aged 60-75, both sexes, any educational level, past occupation or marital status can all benefit from this training program.

ภาควิชา.....จิตเวชศาสตร์
สาขาวิชา.....สุขภาพจิต
ปีการศึกษา.....2533

ลายมือชื่อนิลิต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงลง ได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งของผู้ช่วยศาสตราจารย์ แพทย์หญิง นันทิกา ทวิชาชาติ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และอาจารย์แพทย์หญิงสุมนา ชมพูทวีป อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้ให้คำแนะนำ คำปรึกษา ตรวจสอบแก้ไขให้กำลังใจและความคมกรังวิจัย มาโดยตลอด ขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์นายแพทย์อรุณ ภาคสุวรรณ ประธานกรรมการ สอบวิทยานิพนธ์รวมทั้งอาจารย์ ดร.อนันต์ ศรีโสภา ซึ่งเป็นผู้ให้คำแนะนำด้านสถิติ และขอกราบ ขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ตามหลักสูตรสาขาวิชาสุขภาพจิตแก่ผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณ ท่านอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ ที่อนุมัติให้ผู้วิจัยได้เข้าไปทำการวิจัย กับกลุ่มผู้สูงอายุ ที่สถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค ภาษีเจริญ กทม. รวมทั้งหัวหน้าสถาน สงเคราะห์คนชรา และผู้ช่วยหัวหน้าสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค และเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่ได้ ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณนายแพทย์ประเวช ตันติพิวัฒนสกุล ที่ได้เอื้ออำนวยในการค้นคว้าเอกสารที่ใช้ ในการวิจัยจากต่างประเทศ เพื่อนิสิตสาขาวิชาสุขภาพจิตที่เป็นผู้ช่วยในการทำแบบทดสอบ ผู้พิมพ์ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ บรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ ที่ให้กำลังใจและให้ความ ช่วยเหลือเป็นอย่างดียิ่งตลอดมา

ขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ให้ทุนสนับสนุนการวิจัยส่วนหนึ่ง ใน การศึกษาวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัยจะระลึกถึงในพระคุณของทุกท่านที่กล่าวมาข้างต้น และที่ไม่อาจกล่าวนามได้หมด ในที่นี้ ตลอดไป

มยุรี กลีบวงษ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฅ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
ปัญหำนำการวิจัย.....	5
สมมติฐานในการวิจัย.....	5
ข้อจำกัดของการวิจัย.....	5
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	6
ผลที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
นิยามศัพท์.....	6
2. ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับผู้สูงอายุ.....	7
ความจำ.....	11
ภาษา.....	18
การฝึกความจำ.....	19
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	20
3. ระเบียบวิธีวิจัย.....	24
การวางแผนการวิจัย.....	24
ประชากร.....	24
กลุ่มตัวอย่าง.....	24
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย.....	25

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	25
การทดสอบเครื่องมือ.....	27
วิธีวิเคราะห์ข้อมูล.....	29
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	29
การเก็บข้อมูล.....	30
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	33
การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป.....	33
การทดสอบสมมติฐาน.....	37
การวิเคราะห์อิทธิพลร่วมของตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการฝึก	
ความจำ.....	54
5. สรุปการวิจัยและข้อเสนอแนะ.....	82
สรุปผลการวิจัย.....	83
อภิปรายผล.....	85
ข้อเสนอแนะ.....	87
บรรณานุกรม.....	89
ภาคผนวก.....	92
ภาคผนวก ก.....	93
ภาคผนวก ข.....	96
ประวัติผู้เขียน.....	108

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 จำนวนร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามเพศ.....	43
ตารางที่ 2 จำนวนร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามอายุ.....	34
ตารางที่ 3 จำนวนร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามระดับการศึกษา.....	35
ตารางที่ 4 จำนวนร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามอาชีพเดิม.....	35
ตารางที่ 5 จำนวนร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามสถานภาพการสมรส.....	36
ตารางที่ 6 การเปรียบเทียบคะแนนรวมของ MMSE ก่อนการฝึกความจำในกลุ่มทดลอง ที่ 1 และกลุ่มควบคุมที่ 1.....	37
ตารางที่ 7 การเปรียบเทียบคะแนนรวมของ MMSE หลังการฝึกความจำในกลุ่มทดลอง ที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2.....	38
ตารางที่ 8 การเปรียบเทียบคะแนนรวมของ MMSE ครั้งที่ 2 ของกลุ่มควบคุมที่ 1 และ กลุ่มควบคุมที่ 2.....	39
ตารางที่ 9 การเปรียบเทียบคะแนนรวมของ MMSE ก่อนและหลังการฝึกความจำในกลุ่ม ทดลองที่ 1	40
ตารางที่ 10 การเปรียบเทียบคะแนน MMSE Subtest (orientation) ก่อนและหลัง การฝึกความจำในกลุ่มทดลองที่ 1.....	41
ตารางที่ 11 การเปรียบเทียบคะแนน MMSE Subtest (registration) ก่อนและหลัง การฝึกความจำในกลุ่มทดลองที่ 1.....	42
ตารางที่ 12 การเปรียบเทียบคะแนน MMSE Subtest (attention and calculation) ก่อนและหลังการฝึกความจำในกลุ่มทดลองที่ 1.....	43
ตารางที่ 13 การเปรียบเทียบคะแนน MMSE Subtest (recall) ก่อนและหลังการฝึก ความจำในกลุ่มทดลองที่ 1.....	44
ตารางที่ 14 การเปรียบเทียบคะแนน MMSE Part 1 (orientation, registration, Attention AND calculation, recall) ก่อน และหลังการฝึกความจำ ในกลุ่มทดลองที่ 1.....	45
ตารางที่ 15 การเปรียบเทียบคะแนน MMSE Part 2 (language) ก่อนและหลังการฝึก ความจำในกลุ่มทดลองที่ 1.....	46

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตารางที่ 16 การเปรียบเทียบคะแนนรวมของ MMSE ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 ของกลุ่ม ควบคุมที่ 1.....	47
ตารางที่ 17 การเปรียบเทียบคะแนน MMSE Subtest (orientation) ครั้งที่ 1 และ ครั้งที่ 2 ของกลุ่มควบคุมที่ 1.....	48
ตารางที่ 18 การเปรียบเทียบคะแนน MMSE Subtest (registration)ครั้งที่ 1 และ ครั้งที่ 2 ของกลุ่มควบคุมที่ 1.....	49
ตารางที่ 19 การเปรียบเทียบคะแนน MMSE Subtest (attention and calculation) ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 ของกลุ่มควบคุมที่ 1.....	50
ตารางที่ 20 การเปรียบเทียบคะแนน MMSE Subtest (recall) ครั้งที่ 1 และ ครั้งที่ 2 ของกลุ่มควบคุมที่ 1.....	51
ตารางที่ 21 การเปรียบเทียบคะแนน MMSE Part 1 (orientation, registration, attention and calculation, recall) ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 ของ กลุ่มควบคุมที่ 1.....	52
ตารางที่ 22 การเปรียบเทียบคะแนน MMSE Part 2 (language) ครั้งที่ 1 และ ครั้งที่ 2 ของกลุ่มควบคุมที่ 1.....	53
ตารางที่ 23 การวิเคราะห์หัตถิผลร่วมระหว่างกลุ่มอายุและกลุ่มเพศที่ส่งผลต่อคะแนนรวม ของ MMSE หลังการฝึกความจำ.....	54
ตารางที่ 24 การวิเคราะห์หัตถิผลร่วมระหว่างกลุ่มอายุและกลุ่มเพศที่ส่งผลต่อคะแนน MMSE Subtest (orientation) หลังการฝึกความจำ.....	55
ตารางที่ 25 การวิเคราะห์หัตถิผลร่วมระหว่างกลุ่มอายุและกลุ่มเพศ ที่ส่งผลต่อคะแนน MMSE Subtest (registration) หลังการฝึกความจำ.....	56
ตารางที่ 26 การวิเคราะห์หัตถิผลร่วมระหว่างกลุ่มอายุและกลุ่มเพศที่ส่งผลต่อคะแนน MMSE Subtest (attention and calculation) หลังการฝึก ความจำ.....	57
ตารางที่ 27 การวิเคราะห์หัตถิผลร่วมระหว่างกลุ่มอายุและกลุ่มเพศที่ส่งผลต่อคะแนน MMSE Subtest(recall) หลังการฝึกความจำ.....	58

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 28 การวิเคราะห์หัตถิทธิพลร่วมระหว่างกลุ่มอายุและกลุ่มเพศ ที่ส่งผลต่อคะแนน MMSE Part 1 (orientation, registration, attention and calculation, recall) หลังการฝึกความจำ.....	59
ตารางที่ 29 การวิเคราะห์หัตถิทธิพลร่วมระหว่างกลุ่มอายุและกลุ่มเพศ ที่ส่งผลต่อคะแนน MMSE Part2 (language) หลังการฝึกความจำ.....	60
ตารางที่ 30 การวิเคราะห์หัตถิทธิพลร่วมระหว่างระดับการศึกษาและกลุ่มเพศที่ส่งผลต่อคะแนนรวมของ MMSE หลังการฝึกความจำ.....	61
ตารางที่ 31 การวิเคราะห์หัตถิทธิพลร่วมระหว่างระดับการศึกษาและกลุ่มเพศที่ส่งผลต่อคะแนน MMSE Subtest (orientation) หลังการฝึกความจำ.....	62
ตารางที่ 32 การวิเคราะห์หัตถิทธิพลร่วมระหว่างระดับการศึกษาและกลุ่มเพศที่ส่งผลต่อคะแนน MMSE Subtest (registration) หลังการฝึกความจำ.....	63
ตารางที่ 33 การวิเคราะห์หัตถิทธิพลร่วมระหว่างระดับการศึกษาและกลุ่มเพศที่ส่งผลต่อคะแนน MMSE Subtest (attention and calculation) หลังการฝึกความจำ.....	64
ตารางที่ 34 การวิเคราะห์หัตถิทธิพลร่วมระหว่างระดับการศึกษาและกลุ่มเพศที่ส่งผลต่อคะแนน MMSE Subtest (recall) หลังการฝึกความจำ.....	65
ตารางที่ 35 การวิเคราะห์หัตถิทธิพลร่วมระหว่างระดับการศึกษาและกลุ่มเพศที่ส่งผลต่อคะแนน MMSE Part 1 (orientation, registration, attention and calculation, recall) หลังการฝึกความจำ.....	66
ตารางที่ 36 การวิเคราะห์หัตถิทธิพลร่วมระหว่างระดับการศึกษาและกลุ่มเพศ ที่ส่งผลต่อคะแนน MMSE Part2 (language) หลังการฝึกความจำ.....	67
ตารางที่ 37 การวิเคราะห์หัตถิทธิพลร่วมระหว่าง อาชีพเดิมและกลุ่มเพศที่ส่งผลต่อคะแนนรวมของ MMSE หลังการฝึกความจำ.....	68
ตารางที่ 38 การวิเคราะห์หัตถิทธิพลร่วมระหว่างอาชีพเดิมและกลุ่มเพศที่ส่งผลต่อคะแนน MMSE Subtest (orientation) หลังการฝึกความจำ.....	69

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 39 การวิเคราะห์หัตถิทธิพลร่วมระหว่างอาชีพเดิมและกลุ่มเพศที่ส่งผลต่อคะแนน MMSE Subtest (registration) หลังการฝึกความจำ.....	70
ตารางที่ 40 การวิเคราะห์หัตถิทธิพลร่วมระหว่างอาชีพเดิมและกลุ่มเพศ ที่ส่งผลต่อคะแนน MMSE Subtest (attention and calculation) หลังการฝึก ความจำ.....	71
ตารางที่ 41 การวิเคราะห์หัตถิทธิพลร่วมระหว่างอาชีพเดิมและกลุ่มเพศที่ส่งผลต่อ คะแนน MMSE Subtest (recall) หลังการฝึกความจำ.....	72
ตารางที่ 42 การวิเคราะห์หัตถิทธิพลร่วมระหว่างอาชีพเดิมและกลุ่มเพศ ที่ส่งผลต่อคะแนน MMSE Part 1 (orientation, registration, attention and calculation, recall) หลังการฝึกความจำ.....	73
ตารางที่ 43 การวิเคราะห์หัตถิทธิพลร่วมระหว่างอาชีพเดิมและกลุ่มเพศ ที่ส่งผลต่อ คะแนนรวมของ MMSE Part 2 (language) หลังการฝึกความจำ.....	74
ตารางที่ 44 การวิเคราะห์หัตถิทธิพลร่วมระหว่างสถานภาพการสมรสและกลุ่มเพศที่ส่งผลต่อ คะแนนรวมของ MMSE หลังการฝึกความจำ.....	75
ตารางที่ 45 การวิเคราะห์หัตถิทธิพลร่วมระหว่างสถานภาพการสมรสและกลุ่มเพศที่ส่งผลต่อ คะแนน MMSE Subtest (orientation) หลังการฝึกความจำ.....	76
ตารางที่ 46 การวิเคราะห์หัตถิทธิพลร่วมระหว่างสถานภาพการสมรสและกลุ่มเพศที่ส่งผลต่อ คะแนน MMSE Subtest (registration) หลังการฝึกความจำ.....	77
ตารางที่ 47 การวิเคราะห์หัตถิทธิพลร่วมระหว่างสถานภาพการสมรสและกลุ่มเพศที่ส่งผลต่อ คะแนน MMSE Subtest (attention and calculation) หลังการ ฝึกความจำ.....	78
ตารางที่ 48 การวิเคราะห์หัตถิทธิพลร่วมระหว่างสถานภาพการสมรสและกลุ่มเพศที่ส่งผลต่อ คะแนน MMSE Subtest (recall) หลังการฝึกความจำ.....	79
ตารางที่ 49 การวิเคราะห์หัตถิทธิพลร่วมระหว่างสถานภาพการสมรสและกลุ่มเพศที่ส่งผลต่อ คะแนน MMSE Part 1 (orientation, registration, ATTENTION AND calculation, recall) หลังการฝึกความจำ.....	80

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 50 การวิเคราะห์ข้อผิดพลาดร่วมระหว่างสถานภาพการสมรสและกลุ่มเพศที่ส่งผลต่อคะแนน MMSE Part 2 (language) หลังการฝึกความจำ.....	81

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย